

Прости истини.

Преживяна въ тежка парична и стопанска криза, зимата отдавна си замина, като ни остави единъ лошъ споменъ и тревогата за нередостно бж-деше.

Настъпилитъ месеци на уси-лена работа, извикаха по ни-витъ нашия народъ. Полетата сж оглушени отъ звъна на мотикитъ, а земята затоплена отъ лжчитъ на слънцето съ радостъ затваря своитъ пазви за да откърми добъръ плодъ по нивитъ. Отъ всъко кжтче на земята блика новъ животъ, нова радостъ

Природата зове селяка да се опие и той отъ тази обща радостъ, но той не я чува. Загриженъ възви, той подиръ ралото или плуга потъналъ въ тежки мисли, защото новиятъ животъ, който е настъпилъ въ последнитъ години го плаши съ своитъ нови, по-сложни задачи.

И вмѣсто съ spokсень и бис-търъ умъ да потърси и намѣри възможностъ да разреши правилно тѣзи нови задачи, той се отчайва и губи куражъ

Бодъръ духъ иска живота отъ насъ! Спокойно и бързо трѣбва да нагодимъ нашия умъ, нашия трудъ и нашитъ

стопанства къмъ новитъ усло-вия на сжществуване.

Време за губене нѣма.

Веднажъ за винаги трѣбва да престанемъ да мислимъ и говоримъ, че както сж рабо-тили и стопанисвали, нашитъ дѣди и бащи, така и ние ще можемъ да работимъ и стопа-нисваме. Отдавна е време да се разбере, че други сж били тогава условията на живота. Всѣки който не схваща така горчивъ урокъ ще получи.

И колкото по-скоро разбе-ремъ всичко това, толкова повече излишни мъки ще си спестимъ и толкова по-скоро ще тръгнемъ по правия пътъ.

Тревогитъ преживяни презъ последната година, ако сж до-принесли нѣщо за разбиране на тѣзи прости истини, не сж минали напраздно.

Дѣлото на народнитъ читалища

Въ дългата редица отъ най-раз-нородни организации и съюзи, ко-ито сж взели върху си грижата да работятъ за културно-просвѣтното издигане нашия народъ, нѣколко години мълчаливо се реди и съюза на народнитъ читалища въ България. Но докато много отъ тѣзи орга-низации и съюзи правятъ всичко

възможно да обърнатъ обществе-ното внимание върху си, като и всичката имъ дейностъ се изчерпва само въ шумно манифестиране тѣх-ното сжществуване, то за народни-тъ читалища малко се говори, за-щото дейността на тѣхнитъ скромни труженици е тиха.

Читалищата не спиратъ сжщо погледа и на голѣмъ часть отъ на-шата интелигенция, въроятно защо-то не се схваща още отъ всички грамадното имъ значение, или за-щото не подхранватъ никакви ка-риеристични стремежи.

Заслужили толкова много въ близкото минало, народнитъ чита-лища напоследъкъ сж извикани отъ нуждитъ на новото време на деенъ животъ. И днесъ ние виждаме, какъ и въ най-затѣтенитъ кжтве на на-шата земя се разпалватъ тѣзи про-свѣтни огнища и около тѣхъ да се събиратъ всички, които жадуватъ за прогресъ, за смисленъ животъ и повече човѣщина.

Къмъ народнитъ читалища се от-правятъ сжщо погледитъ и на тия наши общественици, които смѣтатъ като първо и най-важно условие за създаване по-голѣмъ напредъкъ въ една страна, просвѣтното и духов-ното издигане нейния народъ.

Културното и стопанско преуспѣ-ване на една страна изисква уси-ления на цѣлия нейнъ народъ, а за да бждатъ тѣзи усилия ценни и плодотворни нуждни сж просвѣтени и издигнати стопани и стопанки. Имайки тѣзи схващания читалищ-нитъ деятели смѣтатъ, че извънъ училищната, народна просвѣта трѣб-ва да влѣзе въ програмитъ на вси-чки наши политически партии и да стане крайгълень камъкъ на дър-жавното ни управление.

Днес въ страната има вече около 2440 читалища, отъ които 1261 обединени при Върховния читалищенъ съюзъ.

За народнитѣ читалища най-добре говори тѣхната дейность. Отъ сведенията за състоянието и дейността презъ 1929 год. само на 1149 читалища, се вижда следното:

При тѣхъ членуватъ 62,842 членове. Отъ упражнения бюджетъ въ прихода си има следнитѣ пера: 5,566,885 лв. наличность на 1 януари 1925 год. членски вносъ презъ сжщата година 1,536,446 лв. отъ представления, утра, забави и др. 3,518,937 лв.; отъ кинопредставления 6,676,820 лв., отъ заеми безъ тия по закона за народнитѣ читалища 2,990,310 лв., отъ имоти (по чл. 9 букла „А“ и „Б“ отъ закона за народнитѣ читалища) 3,310,518 лв. 5 на сто отъ прихода на училищнитѣ имоти (точка „В“ на чл. 9 отъ закона за народнитѣ читалища) 4,285,091 лева, помощи отъ държавата 913,102 лв., общинскитѣ съвета 2,513,413 лв. кооперативни сдружения 656,242 лева, дарения отъ частни лица и дружества 1,521,600 лв.; лихви на капитали и фондове 925,537 лева, други извори 4,778,059 лв. или всичко приходъ 40,122,100 лв. Въ разхода има следнитѣ пера: за покупка на книги 1,726,291 лв., списания 755,047 лв., вестници 266,592 лв., за подвързия на книгитѣ 772,491 лв., заплати и вознаграждения на служителитѣ 3,245,521 лв., осветление и отопление 1,194,554 лв., наеми за помѣщения 621,701 лв., канцеларски 641,630 лв., за вечеринки, представления, лотарии и други 729,566 лв., кинопредставления 2,704,829 лв., народни университети (четения) 146,378 лв., поддържане имотитѣ 2,272,484 лв., за фондъ постройки на читалищни сгради 8,022,414 лв., за други фондове 789,795 лв., други разходи 8,711,006 или всичко разходъ 32,773,990 лв.

Въ тѣзи 1149 читалища сж изнесени 6,392 реферати и лекции по стопански и др. пѣпроси отъ 2390 мѣстни и 1263 външни лектори. Сжщитѣ сж устроили 768 вечерни курсове и училища съ 33,074 слушатели и сж уредили 3155 представления и др.

Читалищнитѣ дейци въ тѣзи трудни времена за народъ и държава очакватъ да бждатъ подкрепени въ тѣхната дейность отъ цѣлата българска интелигенция. Последниятъ е длъженъ да приобщи своитѣ усилия за борба съ въковния народенъ врагъ, невежеството, което

е главна причина за духовната нищета, израждането, грубостта, пьянството, суевѣрията и враждитѣ, които се ширятъ на всѣкжде по нашата земя.

Трѣбва да се разбере сжщо, че само чрезъ широка и разумна просвѣта на народни маси, може да се върви къмъ по-голъмо стопанско творчество. Тази истина трѣбва да се съзнае отъ всички часъ по-скоро, за да не бжде утре вече късно.

Д-ръ Ст. Тюлевъ
Ветерн. лѣкаръ.

ПОВЕЧЕ ГРИЖИ ЗА НАШЕТО СКОТОВЪДСТВО

Голѣмия въпросъ, който днесъ занемава всички просвѣтни умове у насъ е економическото и стопанско повдигане на нашия дребенъ земледѣлецъ.

Следъ последната разрушителна война и нещастията които ни сполетеха следъ нея, нашия селски стопанинъ заживѣвъ въ тежки условия.

Беднотията и мизерията, които се ширятъ почти въ всѣко дребно стопанство, както и ниския уровень на просвѣта и култура, въ който живѣе нашия селянинъ налагатъ дългъ на държава и на всички обществени институти да положатъ по-голъми грижи за да се организира това стопанство.

Земледѣлието е основното занятие въ нашата страна и отъ него непосредствено очаква издрѣжката си повече отъ 3/4 на населението ни. То трѣбва да се нагоди и преустрои споредъ съвременнитѣ нужди и споредъ изискванието на пазаря. Но модерното земледѣлско стопанство изисква да се води отъ по-просвѣтени стопани.

Днесъ всички богати страни дължатъ своето благоденствие на по-голъмата просвѣта на своитѣ народи.

Въ всички земледѣлски държави се признава, че най-ценното земледѣлско производство и което дава въ голѣма степенъ доходность е скотовъдството.

Всичко това щомъ е истина, налага се отъ страна на земледѣлца по-голъми грижи за добитѣка, за неговото разумно отглеждане, хранене и предпазване. Въ едно модерно земледѣлско стопанство трѣбва да се застъпватъ интензивно всички ония отрасли, за които има сто-

пански условия. Въ нашитѣ дребни стопанства има условия да бжде застъпено модерно краварство, свишеждство, птицевъдство. При такива модерни образцови стопанства и при едно разумно ржководство, отъ сравнително малко земя ще може да се получава много по-голъмъ и редовенъ приходъ, съ по-стабилна пазарна цена въ сравнение съ житнитѣ и други произведения.

Стига вече земледѣлца да работи неуморно само съ физическа сила. Живѣемъ въ времена на модерното производство, нужно е да се работи съ опитность, разумъ и смѣтка. Селянина трѣбва да бжде предвидливъ и съобразителенъ, за да избѣгва и предотвратява загубитѣ, да разбира равностѣтката си, какво разходва и какво получава. Безъ такава смѣтка, каквато не се е водила до сега, селянинътъ е осжденъ на сиромашия.

Трѣбва да се взематъ мѣрки и да се насърди земледѣлското производство по такъвъ начинъ, че вложенитѣ въ стопанство капитали и трудъ да бждатъ възнаградени въ сжщия размѣръ, както това се получава въ индустрията. За да се постигне това, трѣбва да приучиме населението да увеличава продуктивността, а отъ тамъ и доходностьта въ земледѣлското и скотовъдно производство.

Има държави като Германия, уоява съ смѣтка, голѣмо количество добитѣкъ съ фуражъ закупенъ и внесѣнъ отъ другитѣ държави, а Дания изнася въ чужбина грамадно количество месо и други животински произведения, добити отъ фуражъ доставянъ отъ много далечни мѣста, защото продуктитѣ на скотовъдството винаги се ценятъ и се продаватъ на го-високи и по-постоянни цени. Това обстоятелство трѣбва да се разбере отъ нашия земледѣлски стопанинъ и като разбере тази истина ще се подяде на културна дейность както по своя инициатива тѣй и по указание на държавата. Той трѣбва непременно да се организира въ кооперации, скотовъдни дружества, широко да възприеме усигуровката на добитѣка и посевитѣ си, защото само по този пѣтъ ще може да усилитъ продуктивността и запази интереситѣ на стопанството си.

Подобриенето на стопанството у насъ е една важна стопанска проблема и разрешаването ѝ е една трудна работа. Нуждни сж редъ години и упоритъ непрестаненъ трудъ на всички вещи познавачи на ско-

товъдното дѣло за да заработятъ въ това обширно поле за благоденствието на родното ни стопанство, тъй както това е постигнато отъ малкитѣ по пространство земя Скандинавски държави.

Състоянието на скотовъдството въ страната съ подобрието му върви бавно, особено въ голѣмото число села на далени окрѣзи.

Въ известни центрове население то проявява по-голѣмъ интересъ къмъ скотовъдството, но въ общи черти казано нашия добитъкъ далечъ още не заема онова положение, което трѣбва да има въ една земледѣлска и скотовъдна страна.

Населението още не е опознало ползата отъ организиране на скотовъдни производителни кооперации. Селскитѣ общински съвети винаги сж гледали съ пренебрежие къмъ препоръчанитѣ отъ държавата и окрѣга мѣрки. Задачата на общинскитѣ скотовъдни комисии трѣбва да има за цѣль главно да проявяватъ колкото се може повече инициатива и интересъ за подобрието на нашия добитъкъ да работятъ за осигуряване и усиление приходитѣ на скотовъднитѣ фондове съ средствата на които да могатъ да се набавятъ нужнитѣ разплодници (жребци, бици, нерези, кочове, петли и пр.), за подобрието пасбищата и изобщо храната на добитъка.

При системата на скотовъднитѣ кооперации ще се усили производството на расовъ и продуктивенъ добитъкъ и птици, ще се индустриализира животинското производство (млѣно, млѣчни продукти, угоенъ добитъкъ, птици, яйца). За постижението на горното трѣба да се поощри колкото се може по широко, кооперативното дѣло, което трѣбва да изиграе най-важната роля за напредъка въ тая областъ.

За модернизирането на скотовъдството въ страната, трѣбва да се действува задружно и енергично съ населението и съ помощта на селскитѣ стопански комитети, за постигане на крайния резултатъ.

На населението трѣбва да се даватъ нужнитѣ ултввания чрезъ всички начини и средства, като се обърне вниманието му най-вече за гледането и храненето на добитъка.

Демонстративнитѣ стопанства трѣбва да се създадатъ и да се подпомогатъ отъ държавата като въ тѣхъ се застѣпи модерното птицевъдство свиневадство и краварството които ще бждатъ образецъ за населението. Просвѣтната пропаганда, вър-

ху скотовъдството би сжщо допринесла много за това.

Компетентни органи на държавата и окрѣга както и общинскитѣ скотовъдни комисии и селскитѣ и стопански комитети трѣбва да иматъ за своя главна цѣль, да засилятъ между населението най-вече интереса за подобрието на скотовъдството. Тѣ трѣбва да работятъ за усиление на скотовъдното производство. Тѣ трѣбва сжщо да набавятъ на населението по-голѣмо количество разплодници и да съдействуватъ за създаването на типове скотовъдни станции, първоначално птицевъдни свиневадни и краварници.

За увеличение и засилване на нашето скотовъдство, следователно нужно е провеждането на една аграрна политика, която между другото да застѣпи и следнитѣ мероприятия.

1) Широко разпространяване на земледѣлска и скотовъдна наука между селското население.

2) Голѣма агитация върху производителитѣ чрезъ околийскитѣ и селски стопански комитети.

За днешно време кинаматографа е една нужда за селото, затова той трѣбва да се развие и посещава редовно селата съ подходящи филми по скотовъдството.

За да се трансформира и рационализира нашето земледѣлско производство, земеделеца стапанинъ между другитѣ отрасли трѣбва да се приучи да развъжда по-вече расови домашни живстини. За да се възбуди у него интересъ къмъ интензивното селско стопанство трѣбва на ново да се отпочне и въ другитѣ области на страната да се устройватъ изложби и курси на животни и произведенията имъ, да се раздаватъ парични и въ натура премии.

Животоразвъждането допада на дребното и средно селски стопанства, каквито сж въ болшинството си въ страната ни.

Въ чужбина въ голѣмитѣ пазари се чувствува голѣма нужда отъ добитъкъ и животински произведения, доброкачественно преработени въ съответнитѣ индустриални кланици, въ които пазари ние трѣбва да се стремимъ да се явимъ на време.

Четете и разпространявайте в-къ „Народна просвѣта“

Птицевъдно колони ролята на пѣсчинитѣ

Известно е, че наредъ съ другата храна, кокошкитѣ кълватъ отъ време на време и дребни камъчета. Каква роля изпълняватъ тѣ въ организма на кокошката?

Храната отъ гушата на кокошката отива въ жлезистия стомахъ, отдѣто, примѣсенъ съ стомашенъ сокъ преминава въ мускулистия стомахъ или воденицата.

Задачата на мускулистия стомахъ (воденицата) е да разтрие и „смеле“ храната, подобно на мелничнитѣ камъни, които като се вартятъ единъ върху другъ, смиятъ зърното на брашно. При другитѣ животни това страване на храната става въ уста. Но птицитѣ нѣматъ жбци, затова тази работа върши воденицата.

Интересни опити сж правили Реомюръ, изнамервача на термометъра и италианския професоръ Спаланцани. Тѣ сж констатирали, че мускулестиятъ стомахъ на пуяка е въ състояние да преработва орѣха, да срива стъкло на прахъ и да сплесква трѣби.

Въ помощъ на мускулистия стомахъ идватъ пѣсчинитѣ, които птицитѣ кълватъ и които могатъ да се нарекатъ жбжитѣ на птицитѣ.

Интересни опити е правилъ берлинския професоръ Манголдъ. Той е хранилъ две групи кокошки: една група съ извадени отъ мускулестия стомахъ камъчета и втора група — нормална — съ камъчета въ „воденицата“. Резултатътъ е билъ, че кокошкитѣ съ камъчета сж подържали живота съ 60 грама зърнена храна дневно на една кокошка, когато за опериранитѣ е било нужно 80 грама дневно. Тѣй че камъчетата сж спестили 25—30 на сто отъ храната.

Тия опити показали, че птицитѣ могатъ да живѣятъ и безъ пѣсчинки, но последнитѣ спестяватъ доста храна.

Количеството на пѣсчинкитѣ е различно. При нѣкои кокошки има само 3 грама, при други то достига до 20 грама. Когато кокошката намира пѣсчинки, една частъ тя изхвърля съ изверженията. Но когато стои затворена и не ѝ се даватъ такива, тя задържа пѣсчинкитѣ и си служи съ тѣхъ.

Тѣй че, като се има предвидъ казаното, трѣбва винаги да се поставя въ кокошарника едно малко сандѣчи съ пѣсъкъ.

Ст. Кумановъ — агрономъ

Страница на нашитѣ читалища

Читалището въ с. Девня, Провадийско, е основано въ 1925 год., но чрезъ постоянния трудъ на предавитѣ членове, стои вече закрепнало и засилено на своя постъ, като прѣска светлина между населението съ сказнитѣ, беседитѣ и най-вече съ театралната си дейность.

Голѣми сж още спянкитѣ, които ни пречатъ, но още по-голѣми сж волята и стремезътъ на 40 въодушевени члена, които съ самоувѣреностъ влачатъ читалищното дѣло напредъ къмъ целта: увличане на населението въ читалището и постройка на читалищно здание. И ние се радваме, че имаме успѣхъ.

Въпреки, че миналата година станаха голѣми промѣни въ учителския персоналъ — първостепененъ факторъ въ читалището — и постъгнаха добрия му вървезъ, все пакъ то е проявило единъ много деятеленъ животъ. Читалището е имало всичко приходъ: 17,253 лв., отъ които 6414 взети отъ представления и вечеринки, 3000 отъ читалищно блато, 5230 лв. отъ училището; а разходъ: 17,253, отъ които за фондъ „Постоянка читал. здание“ 11,179, за книги, списания и вестници 2482 лв.

Има 468 тома книги, читал. грамофонъ и пр. Помещава се въ салона на г. К. Кайраковъ, даромъ, за което благодариме на дарителя.

Но гордостъта на читалището ни е театралната му дейность. Въ училищния салонъ е построена широка сцена, съ двойни кулиси и богато декорирана. Отъ години вече, мѣстната театрална труппа изниса съ удивителенъ успѣхъ редъ драми и е създадала артисти, които обаяватъ съ своята игра. Интересенъ е факта, че двама отъ най-добритѣ нѣматъ дори прогимн. образование.

Представени сж драмитѣ: „Камбанитѣ на Св. Климентъ“, „Милионерътъ“, „Пленикътъ отъ Трикери“, „Свагба безъ годежъ“, „Майстори“ и „Службогонци“ 2 пѣти и (1 въ с. Козлуджа).

Читалището има фондъ „Постройка читал. здание“ 41000 лв. Но за съжаление намиратъ се и хора, които за всичката тази дейность, хвърлятъ калъ и клевети върху читалището и дейцитѣ му. Ний нѣма да имъ обърнемъ внимание. Който жали за напредъка на читалището, той става негова членъ, като дава морална и физическа подкрепа, не

очаква отъ тамъ облагодетелствуване, а жертви, защото читалищата до голѣма степенъ се крепятъ на пожертвувателността на членоветѣ, като артисти, дарители, коледа-ри и пр.

Ето, такива хора ни трѣбватъ, а не рушители-кригикари.

Председателъ: Ал. Д. Калченъ.
Секр. касиеръ: М. Георгиевъ.

ЛВРЕНСКО НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „П. Р. Славейковъ“.

На 12 м. месецъ, група младежи читалищни членове, изнесоха за пръвъ пѣтъ предъ своитѣ съселени пиесата „Галенъ Синъ“ и комедията „Много бѣбривия бръснарь“.

Салона на прогимназията, където се дадох пиеситѣ, бѣ задръстенъ отъ публика. Голѣмо бѣше задоволството на публиката, отъ много доброто изпълнение на пиеситѣ.

Ю. Н.

ЧИТАЛИЩЕ „СЕЛСКА ПРОБУДА“ въ с. Ново село, Провадийско.

Изъ отчета на „управителния съветъ“ при читалището „Селска пробауда“ въ с. Ново село, Провадийско, за отчетната 1930 год.

Просвѣтна дейность.

Вечеренъ просвѣтителенъ младежки курсъ.

Управителния съветъ изхождайки отъ съображението, че читалището би постигнало своитѣ задачи, като привлече и направи свой обектъ на дейность младитѣ сили на селото, които като ги прибере и потикане къмъ планомерна и културна дейность, Следвайки пѣтъ на бившия управителенъ съветъ, съ усилие и постоянство той откри и тая година при читалището вечеренъ курсъ.

Бѣха привлечени часть отъ селската младежъ и съвмѣстно съ цѣлното съдѣйствиe на мѣстнитѣ просвѣтни сили: адвокати, лекари и учители, сполучи да ги заинтересува къмъ жизнени темъ въпроси и да имъ се вдѣхне желание къмъ просвѣта. Мнозина отъ тѣхъ, които по рано не сж отваряли книга, станаха редовни четци на читалищната библиотека — твърде голѣмъ успѣхъ сравнително минали години. Имаме прочетени 658 тома книги отъ 496 четци, отъ които 20 сж ученици и

чиновници, а останалитѣ 406 — селски младежи.

Вечерния курсъ почна да функционира отъ 10. XII. 1930 год. и следва редовно и систематично презъ днитѣ: понеделникъ, сръда и петъкъ на седмицата и продължава до 10. III. 1931 год.

Застъпваше се най-разнообразенъ материалъ, всѣки лекторъ въ областта на своята специалность, като подбираше въпроси полезни и разбираеми за младежитѣ. (Лектори при вечернитѣ курсове и недѣлни беседи бѣха: г. г. лекаритѣ по хуманна и ветеринарна медицина — Д-ръ Ивановъ и Молодковъ, мир. сждия — К. Михзиловъ адвокатитѣ — Н. х. Дочевъ и Хр. Добревъ, агронома Др. Гочевъ, специалиститѣ — Н. Момчевъ, М. Панайотова и Р. Чардакова и учителитѣ — Д. Константиновъ, Иванъ Мариновъ, Н. Пиперковъ и Ил. Недевъ.)

Общо се изнесоха 35 беседи при вечернитѣ курсове съ посетители 60—70 слушатели и 10 недѣлни беседи, посещавани средно отъ 80—100 слушатели. Освенъ тия, устройха се и 3 недѣлни беседи само за жени, изнесени отъ г-цитѣ М. Панайотова и Р. Чардакова, учителки-специалистки при мѣстното доп. земл. училище.

II Театъръ и вечеринки.

Изнесени бѣха следнитѣ пиеси:

1. Пиесата „Край мѣстниятъ потокъ“, по инициативата на читалищната управа, играна отъ мѣстната любителска театрална труппа;
2. Пиесата „Дѣло на дяволъ“, изнесена отъ провадийски ученици;
3. Ком. „Балканската комедия“, по инициативата на чит. управа, като се тегли и томбола;
4. Устроена бѣ една вечеринка отъ Провадийското Юнашко дружество;
5. Отъ тукашната учаща се младежъ се устройха утра и вечеринки по случай Ботево и Вазовото утра, день на българскитѣ будители и годишното имъ утро при завършване на учебната година.

Прихода отъ пиеситѣ изнесени по инициативата на читалището, бѣше за въ полза на последното.

III Популярни сказки и събрания

Устройха се сказки и пуб. събрания отъ външни лица, както следва:

1. Д-ръ Шишковъ отъ гр. Варна,

говори по въпроса: „Какъ трѣбва да бжде организирана държавната медицинска помощ“.

2. г. Кабакчиевъ — председател на централата на Бъл. Земл. Кооп. Съюзъ изнесе една блестяща беседа върху ролята която иматъ да играятъ кооперациитѣ днесъ и за въ бъдаше.

3. г. Добревъ — Директоръ на застрахователното д-во „Задруга“ даде обяснения по преимуществото на груповитѣ застраховки по кооперациитѣ.

4. И-ръ Поповъ ни запозна съ историята на радио-апаратитѣ, начинъ на предаване и залавяне на звука и следъ това демонстрира съ радио-апарата.

5. Устроено бѣ едно кооперативно събрание отъ кооперация „Камчийска долина“.

КУЛТУРЕНЪ ПОДЕМЪ

на читалище „Просвета“
с. Караджаотъ, Провадийско

Читалището ни е основано презъ 1915 г. отъ 30 членове. Днесъ брои 50 членове, отъ които 40 по професия сж земеделци, 5 занаятчии и 5 души учители. Читалището е оземлено съ 60 дек. ниви, 30 декара отъ общината и 30 отъ дирекцията на Т. З. С. Последното има 40.000 лв. фондъ постройка-просвѣтна дейностъ. Отначало читалището е живѣло единъ анемиченъ животъ поради общата причина за всички читалища въ царството. Читалището има добре уредена библиотека съ 330 книги отъ всестранна художествена и научна литература. Половната отъ книгитѣ сж подвързани.

На 1 ноемврий 1930 г. се откриха вечерни курсове и народни четения. Въ тѣхъ се предаваха следниъ предмети: аритметика, геометрия и българска история и медицина отъ мѣстенъ лѣкаръ. По всички предмети се мина много материалъ, понеже повече отъ курсиститѣ сж свършили мѣстната пълна прогимназия. По аритметика и геометрия се решаваха почти практически задачи изъ живота. Читалнята бѣше отворена винаги. Презъ годината се прочетоха много книги отъ наученъ характеръ, като напримеръ: Кооперативно дѣло — книжка I, II, III, IV, V и VI, Задачитѣ на централната кооперативна банка, Българската земл. банка като кредиторка на земеделскитѣ кредитни кооперации. За домашенъ прочитъ сж раздадени 100 книги.

Вечернитѣ курсове се посещаваха най-редовно отъ 30 души членове и не членове, особено напоследъкъ се забелѣза голѣмъ ентузиазъмъ, голѣмо съревнование по между имъ. Курса се продължи до 15 мартъ 1931 година, отъ която дата се започна нова чейностъ.

Театралната комисия състояща се отъ учители избра две пиеси: — Майстори и Пленикътъ отъ Трикери и даде на членоветѣ да ги разучатъ. Драмата Майстори се усвои въ скоро време и на 29 мартъ вечерята бѣше представена на читалищната сцена, която се увенча съ успѣхъ.

Училищната стя се оказа малка за да побере публиката, та стана нужна 50 души да се върнатъ.

Получи се приходъ 740 лв. По желанието на членоветѣ сжщата пиеса (Майстори) се даде въ близкото село Караманлий на 4-й. IV. вечерята. Въпреки паричната криза, бѣхме посетени задоволително. Получихме чистъ приходъ 300 лв.

Ние членоветѣ на читалището — най-сърдечно благодаримъ на Караманлийското училищно настоятелство и на главния учител Георги Цоневъ, които се отзоваха на молбата ни и съдействиваха на всѣка стъпка. Общия приходъ 1040 л. по решение на чит. н-во ще изразходимъ за подобрене на чит. сцената и покриване на текущи нужди. Въ заключение: При днешната морална депресия и на котерийни партизански ежби, времена на стопанска и икономична криза, когато вратитѣ на всички отрицателни прояви сж широко отворени, трѣбва да обърнемъ по-сериозенъ погледъ къмъ нашитѣ народни читалища. Защото, тѣ единствени, като възпитателни фактори — ще изиграятъ оная голѣма роль — ще превъзпитатъ младата генерация въ духа на доброто (хуманното). Ние членоветѣ на Караджаотското читалище апелираме къмъ всички младежи: Време е да се събудимъ отъ летаргичния сънъ, време е да се простимъ съ всичко отрицателно като злоба и егоизъмъ и подадемъ ръце за братски животъ, да се наредимъ подъ чит. знаме, защото читалището ще ни изведе на спасителния брѣгъ. Единствено то ще ни направи да бждемъ полезни на себе си, семейството, кооперацията и държавата. Група чит. членове отъ с. Караджаотъ

КУЛТУРНО ТЪРЖЕСТВО ВЪ СЕЛО

Празника Св. Св. Кирилъ и Методий т.г. се отпразднува при мѣстнитѣ условия доста тържествено въ село Сулуджалж, Варненска околия.

Учителството съвмѣстно съ училищното и читалищно настоятелство, опредѣлиха празничната програма състояща се отъ угро дадено отъ ученицитѣ съ участието на учителитѣ и отъ две сказки съ просвѣтенъ характеръ изнесени отъ Т. Гиргиновъ, поканенъ отъ читалището за тая цель.

Литературния материалъ на утрото — декламации, диалози, хорове, соло пѣне и хуморески се изнесе много добре отъ ученицитѣ, който успѣхъ повидимо дълбоко трогваше многолюдното събрание отъ родителитѣ на ученицитѣ.

Първата сказка на 23 т. вечерята на тема „Интелектуалната и материална криза и изхода отъ тѣхъ“, а втората на 24 т. (следъ утрото) на тема: „Значението на празникътъ Св. Св. Кирилъ и Методий въ свързка съ днешната материална криза и изхода отъ нея“.

За изхода отъ интелектуалната криза, сказчикътъ посочи културно-просвѣтния пътъ — самообразованието чрезъ читалището, а изходътъ отъ материалната криза е трансформацията на производството съ огледъ на днешнитѣ нужди на живота и пазаря, при кооперативенъ вносъ и износъ.

За реализиране на горнитѣ идеи сказчикътъ апелира къмъ събраниято да основе въ селото: 1) културенъ комитетъ, за културно повдигане на селото въ всѣко отношение. 2) Въздържателно дружество.

с. Солуджалж, 24 май 1931 г.

Читал. председ. М. Марковъ

ЗЕМЛЕДЕЛНОТО ВЪ ЩАТА КАВЗАСЪ

Този щатъ се намира въ центъра на Съединенитѣ Щати. Има около 2 милиона население. Земеделското население въ този щатъ е едно отъ най-просвѣтенитѣ въ свѣта.

Незнаящитѣ да четатъ и пишатъ отъ 7 годишна възраст нагоре съставятъ едвамъ единъ на сто души. Благодарение на своята висока просвѣта, земеделското население на този щатъ е достигнало на завидно материално благоденствие.

Земитѣ не сж разпокжсани. На всѣко семейство тѣ сж събрани на едно мѣсто.

Мери не съществуват във Канзас. Притежават добри люцернови ливади.

Жените не извършват на полето никога тежка физическа работа.

Единъ орачъ при късь есененъ день изорава до 11 декари съ двоенъ стоманенъ плугъ, влаченъ отъ три силни и охранени катъра. Той управлява само добитъка.

Жената въ стопанството се грижи за птиците, добитъка, градината, дома.

Домътъ на всъки земеделецъ е хубавъ, чистъ и добре уреденъ.

Напредъка въ земледелието се дължи на широката земеделска просвета.

Умътъ е който управлява земледелието.

Чрезъ висока просвета сж достигнали до голъмо благоденствие и щастливъ животъ.

ТОРОВЕ

и разумно торене

Растението, като всъко живо същество, се нуждае отъ храна за да се развива.

Храната си растението получава отъ въздуха и почвата. Отъ последната се получава азота и минералните вещества. Всъко растение, освенъ органическото вещество, съдържа и известно количество минерални соли, които сж винаги една и същи — независимо отъ това въ какъвъ климатъ и на каква почва виреа растението.

Минералните соли които почвата съдържа и които сж храна за растението, проникватъ въ последното чрезъ корените. Това просмукване става съ помощта на водата, която разтваря солигъ и служи като тлъхен носителъ.

Хранителните вещества, необходими за растението — даже тия които съществуватъ въ най-незначително количество въ растението, иматъ еднакво значение: ако само едно отъ тѣхъ липсва, растението не може да се развива правилно.

Почвата на нивите съдържа почти всички вещества необходими за растението. Думите бедна и богата почва изразяватъ относителното количество на тѣзи елементи въ почвата.

Да се подобри една почва, да се обогати и да стане плодородна, това значи да се даде възможность на растението да използва всички

минерални соли, които се съдържатъ въ почвата.

Чрезъ реколтата, отъ почвата се отнема известна частъ отъ минералните соли които тя съдържа; всъка почва е по-богата преди засяването, отколкото следъ реколтата. Следъ нѣколко години и нѣколко последователни реколти плодородието намалява: това се дължи на обедняването на почвата отъ минерални соли.

Торенето има за целъ да възвърне на обеднялата почва всички елементи, които растенията сж изсмуквали отъ нея при своето развитие.

Оборния торъ, съставенъ отъ разложени животински и растителни вещества, съдържа известно количество отъ солигъ на почвата. Чрезъ неговото употребление, на почвата ще се върнатъ само отчасти минералните вещества, които растението е изсмукало.

Рационалното торене има за задача да възвърне на изтощената почва първоначалния ѝ състав — то значи да ѝ се възвърне плодородието: почвата ще даде изобилна реколта когато ѝ се дадатъ въ достъ

тагъчно количество вещества които липсватъ.

Ако имаме почва, на която не ползваме съдържанието на хранителни вещества (минерални соли), отделни опити съ всъки видъ торъ, взети по отделно, ще ни покажатъ вида на почвата и какъвъ торъ е необходимъ за нея. Напр. ако фосфатите действуватъ добре, т. е. увеличаватъ значително добива, това ще ни покаже, че нивата е бедна на фосфоръ и тя се нуждае отъ фосфорни торове. Ако липсватъ и други елементи, добива не би могълъ да се увеличи, защото резултата отъ фосфорните торове въ тѣкъвъ случай би билъ незначителенъ. Тогава трѣбва на почвата да се дадатъ и други торове, за да стане тя плодородна.

Какво е количеството на тора, отъ което се нуждае почвата, за да бжде плодородна? За да отговоримъ на този въпросъ, трѣбва да знаемъ какво се изнася отъ почвата чрезъ различните растения.

Следната таблица ни показва какви минерални вещества се съдържатъ въ 100 кгр. отъ различни растения.

	Азотъ:	Фосф. киселина:	Калий	Калций
Жито	2'56 кгр.	1'05 кгр.	1'04 кгр.	0'32 кгр.
Царевица	2'31 "	0'95 "	2'23 "	0'31 "
Ржжъ	2'00 "	1'01 "	1'40 "	0'38 "
Ечемикъ	2'32 "	0'75 "	1'40 "	0'46 "
Люцерна	2'00 "	0'51 "	1'82 "	2'89 "

Ако 1 декаръ дава минимумъ 100 кгр. жито, то значи, че 1 декаръ се изнася следното най-малко

2'5 кгр. азотъ
1'2 кгр. фосфорна киселина
2—0 кгр. калий.

Тѣзи вещества трѣбва да се върнатъ на почвата, за да стане тя ново плодородна. Но за да се увеличи добива, за да бжде земеделско интензивно, трѣбва да се удвои

количеството на минералните соли въ почвата. Това ще стане чрезъ торене. Ако разполагаме съ достатъчно количество оборски торъ, добръ запазенъ, той ще бжде най-подходящия, защото по съставъ то отговаря приблизително на това което е отнето отъ почвата чрезъ реколтата.

Така 1000 кгр. торъ съдържа

	Азотъ:	Фосф. киселина:	Калий	Калций
Конски торъ	45—6'5 кгр.	23—3'5 кгр.	3—10 кгр.	2'5—5 кгр.
Говежди "	35—9 "	13—5 "	4—11 "	3—6 "
Овчи "	5—8 "	25—7'5 "	6'5—17 "	3—4 "
Смѣсенъ "	5'5 кгр.	3'7 кгр.	6 кгр.	4 кгр.

На единъ декаръ трѣбва да се хвърли най-малко 1 тонъ оборски торъ, добре запазенъ и ферментиралъ.

Но трѣбва да се има предъ видъ, че по-голѣмата частъ отъ хранителните вещества на оборския торъ се загубватъ чрезъ измиване отъ дъж-

доветъ, просмукване въ почвата в самото торище. За да запази своя стойность, оборския торъ трѣбва да се събира въ специално торищесъ циментирани стени.

При интензивното земледѣл торенето съ оборски торъ е нецелъстатъчно: на почвата трѣбва не с

мо да се вземе това което е отнето съ реколтата, но производството трябва да се увеличи — даже удвои. Тези размъри могат да се получат само при торене съ искусствени торове.

Преимущества на искусствени торове сж:

1. За всъка почва се подбира съответния торъ — азотенъ, фосфоренъ или калиевъ въ зависимост отъ липсващитъ елементи въ почвата: За съвземане слабитъ почви се употребяватъ комплектни торове.

2. Торенето става бързо и леко — хвърля се много малко количество торъ и

3. Искусствени торове действуватъ бързо и разходитъ направени за торене се изплащатъ още сжщата година.

НИКОЛАЙ ПЕНЕВЪ
инж. химикъ

Вмѣсто ялова угарь сейте фий.

При неправилното използване силитъ на земята, тя скоро се изтощава и става нужда за да се оставя на почивка да се възстановятъ силитъ ѝ или да се натори. У насъ ежегодно се оставятъ стотици хиляди джари земя на почивка за да се възстановятъ силитъ ѝ. Такива земи се казватъ орници. Такива орници почиватъ по година, две, три въ зависимост отъ природнитъ сили на почвата. Въ области кждето земята е малко спрямо броя на населението, тамъ не оставатъ орници, а обработватъ частъ отъ земята безъ да я засѣватъ съ никакво растение съ целъ, чрезъ обработване да се възстановятъ силитъ ѝ.

Такава земя се нарича ялова или черна угарь. Такива ялови угари ежегодно се оставятъ у на по 4—6 милиона декари. Това е земя, която се работи и за която се плащатъ данъци, а нищо не се получава отъ нея. Тя се угари, за да се засили, та следната година да роди повече обаче, тя никога не може да роди толкова, че като покрие разносикитъ за две години да даде и по-голяма печалба на стопанина, отколкото ако бѣше се работила редовно всъка година. Вмѣсто ялова угарь, ако земята се засява съ фий, тя ще се засилва повече отъ угарьта и дава приходъ като се получава отлично фигово сѣно за храна на добитъка.

XIII конгресъ на народнитъ читалища.

Повече отъ 500 души читалищни дейци, представители на подейнитъ читалища въ страната, се събраха на този конгресъ на 15, 16 и 17 м. месецъ въ София, за да си дадатъ отчетъ за направеното, да почерпятъ поука и куражъ за нова работа и да кажатъ на българския народъ и на неговитъ общественици и държавници, че крайно време е щото просвѣтното дѣло на читалищата да стане общенародно.

На този конгресъ за пръвъ пѣтъ нашето слово прескочи стенигъ на конгреса и на него се отзоваха отъ много страни. Нашиятъ зовъ бѣше чутъ и разбранъ отъ тѣзи които искрено милеятъ за народъ и държава. Читалищнитъ деятели трѣбза да бждатъ горди отъ това. Тѣхното дѣло все повече почва да се цени и разбира. Тѣхнитъ редове ставатъ все повече и отъ това въртата имъ въ скорошния успѣхъ на дѣлото имъ все повече крѣпне.

Голѣмата любовъ, която тѣ иматъ къмъ своята работа и бодрата вѣра която имъ вдъхва великата мечта да видятъ своя народъ просвѣтенъ възроденъ и обновенъ, даватъ имъ сили да не губятъ куражъ отъ пречкитъ които срѣщатъ на всъка крачка.

Вдъхновени борци противъ голѣмия народенъ врагъ — невежеството, тѣ иматъ въ рѣцѣтъ си мощното средство противъ него — просвѣтата. Просвѣтата, свѣтлината на която ще покаже най-правия пѣтъ на който трѣбва да върви нашия народъ.

А този пѣтъ води къмъ повече знания, човѣщина и напредѣкъ.

Една трагическа дружба

ПРИВЪРЗАНОСТЪТА НА ЖИВОТНОТО КЪМЪ ЧОВѣКА.

Примѣри на привързаностъ на животното къмъ човѣка има доста наистина, но случаи дето животното надминава по преданостъ и човѣка, сж не особено чести и за това тѣ ни правятъ необикновено впечатление, още повече въ днешни времена, на егонизъмъ и сурова борба.

Свещеника на с. Бреложница Софийско, разказва следната не обик-

новена случка.

Старецътъ Дѣдо Велю останалъ самъ, пълнъ несретникъ въ живота. Съпруга, синове, внуци, отъ всичко билъ лишенъ той. Върѣвки напредналата възраст, той самъ се борилъ за прѣхраната си: копаялъ, оралъ, сѣялъ, жъналъ самъ, а и самъ си услужвалъ въ малката си слупена къща. За единички другари, съ които дѣлялъ тежката си участъ на самотникъ той ималъ два вола, които отглеждалъ отъ мѣнички още. Между стареца и двата вола се създаде една нежна дружба, въ която липсвало само словесенъ изразъ. Двамата вола разбирали своя стопанинъ така, че никога не ставало нужда той да имъ се скъра или да ги нахока.

Едно леко и лесно подканяне е било достатъчно за да му се подчиняватъ въ тежката грижа за животъ. Той самъ се грижелъ за тѣхъ навреме да бждатъ приборани въ обора, почистени, нахранени, напоени. Никой другъ не се доближавалъ до тѣхъ. Дѣдо Велю се разболява. Старческата немощ го обхваща и той лѣга тежко болень. Единъ добъръ съседъ се нагърбва съ грижата да глада болния старецъ и воловетъ му.

Старецътъ страда отъ мъжа за своитъ двама другари! Другаритъ му страдатъ за него. Тѣ отказватъ да приематъ храна отъ другиго. Тѣжни сж, надаватъ жалки мучения отъ обора, които долитатъ до ушитъ на стареца и го вълнуватъ до сълзи. По-стариятъ отъ воловетъ успѣва да скъса юлара и безъ да го види нѣкой напуша обора и се добира до вратата на стареца, влиза въ стаята и започва да го души и лиже съ езика си, но старецътъ... е вече предалъ Богу духъ.

По обичая тѣлото на стареца се пренася съ колата и воловетъ му до гробищата. Двамата вола сж свидетели на погребението на тѣхния господаръ.

Прибиратъ ги въ обора, даватъ имъ храна, но тѣ пакъ не ядатъ. Посърватъ, отслабватъ... тѣ истински страдатъ. Нѣколко дни следъ това добриятъ съседъ, който останалъ да се грижи за домакинството на стареца, една сутринъ заварилъ предъ вратата на стаята, дето старецътъ е живѣлъ, по-стариятъ волъ проснатъ и умрѣлъ.

Тая необикновена случка е оставила покъртително впечатление въ цѣлото село.

Да позимъ горитъ.

Нашето горско население въ почетото мѣста, по единъ наразуменъ начинъ унищожава немилостиво своитъ гори, безъ да държи смѣтка, че така подкопава възможността за по-сносенъ животъ както за себе си, тъй и за поколението. И ако видимъ нѣкъде днешъ, че горитъ сж малко по цѣлокупни, не тъй безразборно експлоатирани, това се дължи не толкова на високото съзнание на мѣстното население, колкото на бдителното око на горскитъ власти и строгото прилагане на закона за горигъ. Но и тоя фактъ е не толкова радостенъ, защото зашищаватъ ли се горигъ само съ насилствени сръдства, то значи, че това население е още назадничаво липсва му онова високо съзнание, което би го поставило по високо въ културната градация. Законътъ за горигъ е съставенъ преди всичко за злосторниците, които се наказватъ съ доста тежки наказания. А щомъ като голѣмата частъ отъ горското население се явява въ ролята на злосторници, явно е, че ще бжде наказвано и глобявано, — нѣщо, което не е въ интересъ нито на властъ нито на държава, нито на никого! Най-разумното е, горигъ да се пазятъ не съ актове, глоби и др. подобни, а да се пазятъ съ съзнание, да се пазятъ и използватъ като най-ценни и необходими материални блага презъ всичкото време на човѣшкия животъ.

Изхождайки отъ тази тѣжна констатация, азъ ще се постарая да изтъкна накратко, колко необходими сж горигъ за човѣка и какво значение иматъ тѣ въ неговия животъ.

Горигъ сж първата и най-главна необходимостъ за цѣлия животъ на земята ни. Безъ гори животъ на земята не може да има, защото тя би се обърнала на истинска пустиня. Най-голѣмитъ пустини въ свѣта сжществуватъ само затова защото имъ липсватъ гори; а може би сж станали такива, защото по една или друга причина още въ незапомнени времена горигъ на тия мѣста сж унищожени. Горигъ запазватъ пълноводieto на рѣкитъ, които сж толкова необходими за нашето земледѣлие, индустрия и пр.; причиняватъ редовни валежи, предпазватъ полето отъ силни градушки, запазватъ почвата отъ голѣми студове и горещини, запиратъ пороищата. Съ една речъ горигъ сж първитъ най-

голѣми покровители на полето и земледѣлието. Освенъ това горигъ пречистватъ въздуха, като задържатъ и унищожаватъ разнитъ заразителни бактерии носени отъ вѣтроветъ, следователно, тѣ сж голѣми защитници на човѣшкото здраве, безъ което е немислимъ слънчевия животъ между хората. Отъ горигъ човѣкъ си строи сгради прави коли, земледѣлски и занаятчийски сѣчива и въобще, навсѣкжде и въ всичко си служи съ дървото, което придобиваме отъ горигъ.

Горигъ даватъ подслонъ на много полезни и пойни птици, които унищожаватъ вреднитъ насекоми и причиняватъ на човѣка неocenими удоволствия съ своитъ най-чудновати пѣсни.

Горигъ играятъ важна роль въ нашия културенъ животъ. Тѣ служатъ като културни паметници на всѣки народъ. Най-културнитъ народи иматъ най-хубави и добре подредени гори. — Горигъ раждатъ културата. Въ тѣхъ човѣкътъ намира най-голѣма опора и вдъхновение, чрезъ тѣхъ той обиква и близки и роденъ кжтъ, чрезъ тѣхъ той се издига! Вънъ отъ всичко това горигъ растатъ и въ стрѣмни, негодни за други култури мѣста, следователно, тѣхъ трѣбва да ги имаме като единъ неocenимъ даръ Божи.

Макаръ и да растатъ масово горигъ се развиватъ много бавно, затова не трѣбва бърже да се изсичатъ, а бавно, постепенно, планомерно, като имъ се дава възможность наново да се възобновятъ.

Мждригъ и издигнати народи пазятъ и стопанисватъ горигъ разумно. Помислете, че ако само единъ човѣкъ се запретне да сече въ гората, колко дървета може да изсече той само за единъ день, които дървета сж расли съ десетки и стотици години. А като се има предъ видъ, че не единъ, а хиляди хора презъ всѣко време на годината бродятъ да сѣкатъ изъ горигъ, и ако сжщитъ хора си биха позволили безразборното имъ сѣчене, горигъ въ най-кжсо време, биха били унищожени. Горигъ сж необходимо условие, за да сжществува животъ на земята.

Да лазимъ горигъ, както очитъ си.
Николай Георгиевъ.

„Народна просвѣта“ дава винаги здрава духовна храна и полезни знания.

КНИЖНИНА

Препоръчваме на читалищата и читалишнитъ членове следнитъ списания и вестници:

1. Здравна просвѣта, седмиченъ вестникъ за общедостъпна хигиена, абонаментъ 100 лв., редакция: София ул. „Царь Крумъ“ 8.

2. Списание „Стопанка“. Годишенъ абонаментъ 50 лв. предплатени. Излиза всѣки месецъ. Редакция: булевардъ Евлоги Георгиевъ № 96 — София

3. Списание „Земледѣлско стопанство“, месечно популярно списание. Редактори: професоръ Ив. Ивановъ и Ив. Вачевъ. Издание на българскитъ агрономи. Редакция София, площадь Славейковъ № 7. Годишенъ абонаментъ 50 лева въ предплата.

4. „Земледѣлски уроци“ месечно селско-стопанско списание. Година IX. Излиза всѣки месецъ. Има за задача да дава на нашия земледѣлецъ познания по всички отрасли на земледѣлското производство. Годишенъ абонаментъ 50 лв. предплатени. Редакция: София ул. „Кракра“ № 5.

5. „Здраве и животъ“, седмиченъ вестникъ за здравна просвѣта. Годишенъ абонаментъ 80 лева. Адресъ: ул. „Графъ Игнатиевъ“ № 56. Удобенъ отъ Министерството на Нар. Просвѣщение.

Наистина печално е да се гледа, каква властъ има надъ челоуѣчеството глупостъта, ленивостъта, предразсѣдка и егизма, колко бавно зема върхъ новата истина или практическото подобрене.

Елифисъ Левий